JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
ANTONIO TIZZANO
10 päivänä marraskuuta 2005 [1]

1. Nyt esillä olevassa asiassa on kysymys Landesgericht Innsbruckin (Itävalta) yhteisöjen tuomioistuimelle EY 234 artiklan nojalla esittämästä ennakkoratkaisupyynnöstä, jolla pyritään selvittämään yhtäältä, onko ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin EY 10 artiklan perusteella velvollinen tutkimaan oikeusvoimaiseksi tulleen tuomioistuimen päätöksen uudelleen, jos se katsoo, että tämä on yhteisön oikeuden vastainen, ja toisaalta, miten on tulkittava tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22 päivänä joulukuuta 2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 [2] (jäljempänä asetus N:o 44/2001 tai pelkästään asetus) 15 artiklaa.

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön oikeus

2. Sen jälkeen kun oikeudellinen yhteistyö siviilioikeudellisissa asioissa oli Amsterdamin sopimuksella otettu osaksi yhteisön politiikkaa, neuvosto antoi asetuksen N:o 44/2001 EY 61 artiklan c alakohdan ja EY 67 artiklan 1 kohdan perusteella. Tässä asetuksessa, joka tuli voimaan 1.3.2002 ja jolla on tarkoitus korvata Brysselin yleissopimus, [3] toistetaan pääosin yleissopimuksen määräykset ja tehdään samalla joitakin muutoksia ja mukautuksia.

3. Nyt esillä olevassa asiassa on heti aluksi viitattava asetuksen II luvun (Toimivalta) 2 jaksossa, jonka otsikko on "Erityinen toimivalta", olevaan 5 artiklaan, jossa – siltä osin

1 - Alkuperäinen kieli: italia.

2 - EYVL 2001 L 12, s. 1.

3 - Tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskeva 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitettu yleissopimus (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisesta kyseiseen yleissopimukseen 9.10.1978 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 304, s. 1 ja muutettu teksti s. 77), Helleenien tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 25.10.1982 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 388, s. 1), Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 26.5.1989 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 285, s. 1) ja Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 29.11.1996 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL 1997, C 15, s. 1). Konsolidoitu versio tästä yleissopimuksesta on julkaistu EYVL:ssä 1998, C 27, s. 1.

kuin sillä on merkitystä tässä yhteydessä – säädetään seuraavaa:

"Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa:

1) a) sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai täytettävä,

b) jollei toisin ole sovittu, tätä säännöstä sovellettaessa kanteen perusteena olevan velvoitteen täytäntöönpanopaikka on:

– irtaimen tavaran kaupassa se paikkakunta jäsenvaltiossa, missä tavarat sopimuksen mukaan toimitettiin tai oli toimitettava,

– palvelujen osalta se paikkakunta jäsenvaltiossa, missä palvelut sopimuksen mukaan suoritettiin tai oli suoritettava,

c) jollei sovelleta b alakohtaa, sovelletaan a alakohtaa;

– –"

4. Seuraavaksi on viitattava asetuksen 4 jaksossa, joka koskee toimivaltaa kuluttajansuojaa koskevissa riita-asioissa, oleviin 15 ja 16 artiklaan.

5. Asetuksen 15 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Kun asia koskee henkilön, jäljempänä kuluttaja, sellaista tarkoitusta varten tekemää sopimusta, jota ei voida pitää hänen ammattiinsa tai elinkeinotoimintaansa liittyvänä, tuomioistuimen toimivalta määräytyy tämän jakson säännösten mukaisesti, jollei 4 artiklan ja 5 artiklan 5 kohdan säännöksistä muuta johdu,

a) jos sopimus koskee irtaimen kauppaa ja hinta on suoritettava maksuerissä, tai

b) jos sopimus koskee lainaa, joka on maksettava takaisin erissä, tai muuta luottoa, joka on tarkoitettu irtaimen tavaran kaupan rahoittamiseen, tai

c) kaikissa muissa tapauksissa, jos sopimus on tehty henkilön kanssa, joka harjoittaa kaupallista tai elinkeinotoimintaa siinä jäsenvaltiossa, missä kuluttajan kotipaikka on, tai joka millä keinoin tahansa suuntaa tällaista toimintaa kyseiseen jäsenvaltioon tai useisiin valtioihin kyseinen jäsenvaltio mukaan lukien, ja sopimus kuuluu kyseisen toiminnan piiriin. – –"

6. Asetuksen 16 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Kuluttaja voi nostaa kanteen toista sopimuspuolta vastaan joko sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, missä tämän kotipaikka on, tai sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä kuluttajan kotipaikka on."

7. Asetuksen 24 artiklassa säädetään vielä seuraavaa:

"Sen toimivallan lisäksi, joka jäsenvaltion tuomioistuimella on tämän asetuksen muiden säännösten nojalla, tuomioistuin on toimivaltainen, jos vastaaja vastaa kyseisessä tuomioistuimessa. Tätä säännöstä ei kuitenkaan sovelleta, jos vastaaja on vastannut kiistääkseen toimivallan tai jos toinen tuomioistuin 22 artiklan mukaan on yksinomaisesti toimivaltainen."

Kansallinen oikeus

8. Asiassa on merkitystä ensinnäkin Konsumentenschutzgesetzin (Itävallan kuluttajansuojalaki, jäljempänä KSchG) [4] 5 j §:llä, jossa säädetään seuraavaa:

"Yritykset, jotka lähettävät tietylle kuluttajalle voittolupauksia tai vastaavia ilmoituksia, joiden sanamuodon ja ulkoasun perusteella kuluttaja saa vaikutelman, että hän on voittanut tietyn palkinnon, ovat velvollisia antamaan palkinnon kuluttajalle; tällainen vaatimus voidaan esittää myös oikeudessa."

9. Seuraavaksi on mainittava, että Zivilprozessordnungin (Itävallan siviiliprosessilaki, jäljempänä ZPO) 530 §:ssä, joka koskee asian uudelleen käsittelemistä koskevia pyyntöjä, säädetään seuraavaa:

"(1) Asia, jonka käsittely on päättynyt asiassa annettuun ratkaisuun, voidaan ottaa asianosaisen pyynnöstä uudelleen käsiteltäväksi,

– –

4 – BGBl. I 1979, s. 140. Tämä säännös on lisätty kuluttajansuojalakiin Fernabsatz-Gesetzin (etäsopimuksista annettu Itävallan laki; BGBl. I 1999, s. 185) 4 §:llä siinä yhteydessä, kun kuluttajansuojasta etäsopimuksissa 20 päivänä toukokuuta 1997 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 97/7/EY (EYVL L 144, s. 19) pantiin täytäntöön Itävallan oikeudessa.

7. kun asianosainen saa tietoonsa uusia tosiseikkoja tai löytää tai saa mahdollisuuden käyttää todisteita, joiden esittäminen ja käyttäminen asian käsittelyn aiemmissa vaiheissa olisi johtanut hänen kannaltaan edullisempaan ratkaisuun.

(2) Tämän pykälän 1 momentin 7 kohdassa esitettyjen seikkojen nojalla asia voidaan ottaa uudelleen käsiteltäväksi vain, jos asianosainen oli ilman omaa syytään estynyt esittämästä uusia tosiseikkoja tai todisteita ennen sen suullisen käsittelyn päättymistä, jonka jälkeen asiaa ensimmäisenä oikeusasteena käsitelleen tuomioistuimen ratkaisu annettiin."

10. Tämän lain 534 §:ssä säädetään vielä seuraavaa:

"(1) Kanne on nostettava 4 viikon määräajan kuluessa.

(2) Tämä määräaika on laskettava:

– –

4. 530 §:n 1 momentin 7 kohdan tapauksessa siitä päivästä, jona asianosainen saattoi esittää tuomioistuimelle tietoonsa tulleet tosiseikat ja todisteet.

(3) Kannetta, jossa pyydetään asian käsittelemistä uudelleen, ei voida enää nostaa sen jälkeen, kun ratkaisun lainvoimaiseksi tulosta on kulunut 10 vuotta."

II Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

11. Pääasian valittaja Rosmarie Kapferer on kuluttaja, jonka kotipaikka on Hall in Tirolissa (Itävalta). Kapferer sai vuonna 2000 Schlank & Schick GmbH -yhtiöltä, jonka kotipaikka on Saksassa ja joka harjoittaa Itävallassa ja muissa maissa postimyyntiä (jäljempänä Schlank & Schick tai vastaaja), hänelle henkilökohtaisesti osoitetun kirjeen, jonka mukaan häntä odotti 53 750 Itävallan šillingin (ATS) (eli 3 906,16 euron) käteisvoitto. Noin kaksi viikkoa myöhemmin Kapferer sai edellä mainitun yhtiön mainoksen ja postimyyntiluettelon yhteydessä toisen lähetyksen, joka sisälsi tilauslomakkeen, viimeisen ilmoituksen edellä mainitun summan saamismahdollisuudesta ja "saatavaan oikeuttavan merkin" sekä "tiliotteen", jossa oli sama summa. Ilmoituksen kääntöpuolella oli kirje, jonka otsikko oli Credit International ja jossa vahvistettiin, että palkinto

oli saatavissa tästä laitoksesta, ja esitettiin huomattavasti pienemmillä kirjaimilla ja vaaleanharmaalla painettuna arvontaan osallistumista ja palkintojen jakamista koskevat ehdot, muun muassa ehto, että on tehtävä sitoumukseton koetilaus.

12. Saadakseen luvatun voiton Rosmarie Kapferer palautti Schlank & Schickille tilauslomakkeen, sen jälkeen kun hän oli vaaditulla tavalla kirjoittanut oman allekirjoituksensa maininnan "olen tutustunut osallistumisehtoihin" alapuolelle ja kiinnittänyt hänen nimellään annetun "saatavaan oikeuttavan merkin" lomakkeeseen. Asiassa ei kuitenkaan voida varmasti todeta, oliko valittaja tässä yhteydessä myös tilannut tuotteita.

13. Koska Rosmarie Kapferer ei saanut palkintoa, jonka hän katsoi voittaneensa, hän nosti 27.11.2002 KSchG:n 5 j §:n perusteella Hallin Bezirkgerichtissä (alioikeus) Schlank & Schickiä vastaan kanteen, jossa hän vaati, että tämä on velvoitettava maksamaan hänelle 3 906,16 euroa korkoineen.

14. Vastaaja esitti heti oikeudenkäyntiväitteen, jonka mukaan tuomioistuin, jossa kanne oli nostettu, ei ollut toimivaltainen, vedoten siihen, että itävaltalaisessa tuomioistuimessa nostettu kanne ei koskenut sopimusta, toisin kuin asetuksen N:o 44/2001 15 ja 16 artiklassa edellytetään. Kapferer ei nimittäin ollut tehnyt tavaratilausta eikä näin ollen sopimusta, vaikka tämä oli eräs arvontaan osallistumisen ehdoista.

15. Alioikeus hylkäsi 23.10.2003 antamassaan tuomiossa vastaajan oikeudenkäyntiväitteen, koska se katsoi, että voittolupauksen lähettäminen ja kuluttajan hyväksymisilmoitus olivat saaneet aikaan sopimussuhteen asianosaisten välille. Asiakysymyksen osalta alioikeus kuitenkin hylkäsi kantajan vaatimukset kokonaisuudessaan.

16. Kapferer valitti tuomiosta Landesgericht Innsbruckiin.

17. Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella on epäilyjä alioikeuden toimivallasta. Koska Schlank & Schick ei kuitenkaan ole valittanut toimivallan puuttumista koskevan oikeudenkäyntiväitteen hylkäämisestä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, onko se kaikesta huolimatta EY 10 artiklan nojalla velvollinen tutkimaan uudelleen ja kumoamaan oikeusvoimaisen tuomion, jos se osoittautuu yhteisön oikeuden vastaiseksi. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa tällaisen velvollisuuden mahdollisen olemassaolon osalta erityisesti asiassa Kühne & Heitz annettuun tuomioon,[5] jossa yhteisöjen tuomioistuin on

5 - Asia C-453/00, Kühne & Heitz, tuomio 13.1.2004 (Kok. 2004, s. I-837).

katsonut, että 10 artiklassa edellytetään, että hallintoelimen on tietyillä edellytyksillä tutkittava lopullinen hallintopäätös uudelleen ottaakseen huomioon yhteisöjen tuomioistuimen myöhemmän tuomion, ja se pohtii, voidaanko tässä tuomiossa esiin tuotuja periaatteita soveltaa myös tuomioistuinten päätöksiin.

18. Landesgericht Innsbruck on 26.5.2004 tekemällään välipäätöksellä siten päättänyt esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"A. Toimivaltaa koskeva alioikeuden ratkaisu

1) Onko EY 10 artiklassa vahvistettua yhteistyön periaatetta tulkittava siten, että myös kansallisella tuomioistuimella on yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Kühne & Heitz antamassa tuomiossa esitettyjen edellytysten mukaisesti velvollisuus tutkia uudelleen ja kumota oikeusvoimainen tuomioistuimen päätös, jos ilmenee, että päätös on yhteisön oikeuden vastainen? Liittyykö tuomioistuinten päätösten uudelleen tutkimiseen ja purkamiseen mahdollisesti muita edellytyksiä kuin hallintopäätösten uudelleen tutkimiseen ja purkamiseen?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi:

Onko ZPO:n (Itävallan siviiliprosessilaki) 534 §:ssä yhteisön oikeuden vastaisen tuomioistuimen päätöksen purkamiselle asetettu määräaika yhteensoveltuva yhteisön oikeuden täyden vaikutuksen periaatteen kanssa?

3) Samoin jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi:

Merkitseekö kansainvälisen (tai alueellisen) toimivallan puuttuminen, jota ei ole korjattu asetuksen N:o 44/2001 24 artiklan mukaisesti, sellaista yhteisön oikeuden vastaisuutta, jonka perusteella tuomioistuimen päätöksen oikeusvoimaisuuteen voidaan edellä mainittujen periaatteiden mukaisesti puuttua?

4) Jos kolmanteen kysymykseen vastataan myöntävästi:

Onko muutoksenhakutuomioistuimen tutkittava uudelleen kansainvälistä (tai alueellista) toimivaltaa koskeva kysymys asetuksen N:o 44/2001 mukaisesti, jos

toimivaltaa koskeva alioikeuden päätös on jo tullut oikeusvoimaiseksi mutta pääasiaa koskeva ratkaisu ei? Mikäli edelliseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko tämä tutkinta tehtävä viran puolesta vai ainoastaan asianosaisen pyynnöstä?

B. Asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukainen toimivalta kuluttajansuojaa koskevissa riita-asioissa

1) Onko harhaanjohtavalla voittolupauksella, jolla pyritään sopimuksen aikaansaamiseen ja siis valmistellaan sopimuksen tekemistä, niin läheinen liittymä tavoitteena olevaan kuluttajasopimuksen tekemiseen, että lupaukseen perustuvia vaatimuksia voidaan esittää asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetussa kuluttajansuojaa koskevissa riita-asioissa toimivaltaisessa tuomioistuimessa?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi:

Voidaanko kuluttajansuojaa koskevissa riita-asioissa toimivaltaisessa tuomioistuimessa esittää sopimuksen tekemistä edeltävään velvoitesuhteeseen perustuvia vaatimuksia, ja onko harhaanjohtavalla voittolupauksella, jolla valmistellaan sopimuksen tekemistä, niin läheinen liittymä sen perusteella syntyneeseen sopimuksen tekemistä edeltävään velvoitesuhteeseen, että kuluttajansuojaa koskevissa riita-asioissa toimivaltaisessa tuomioistuimessa voidaan esittää myös tätä koskevia vaatimuksia?

3) Voidaanko asia saattaa kuluttajansuojaa koskevissa riita-asioissa toimivaltaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi ainoastaan siinä tapauksessa, että yrityksen arvontaan osallistumiselle asettamat edellytykset täyttyvät, vaikka näillä edellytyksillä ei ole mitään merkitystä KSchG:n (Itävallan kuluttajansuojalaki) 5 j §:ään perustuvan aineellisen oikeuden kannalta?

4) Jos ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen vastataan kieltävästi:

Voidaanko kuluttajansuojaa koskevissa riita-asioissa toimivaltaisessa tuomioistuimessa esittää erityinen, laissa säännelty sopimusperusteinen sui generis -suoritusvaade tai fiktiivinen näennäiseen sopimukseen perustuva sui generis -suoritusvaade, joka perustuu yrityksen voittolupaukseen ja kuluttajan voittoa koskevaan vaatimukseen?"

III Asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa

19. Näin vireille tulleessa menettelyssä kirjallisia huomautuksia ovat esittäneet vastaaja, Saksan, Ranskan, Kyproksen, Itävallan, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset sekä komissio.

20. Istunnossa, joka pidettiin 8.9.2005, asian käsittelyyn osallistuivat vastaaja, Tšekin, Saksan, Ranskan, Kyproksen, Alankomaiden, Itävallan, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset sekä komissio.

IV Oikeudellinen arviointi

Ensimmäinen kysymys

21. Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy pääasiallisesti, onko se EY 10 artiklasta johtuvan yhteistyöperiaatteen perusteella velvollinen tutkimaan uudelleen ja kumoamaan oikeusvoimaiseksi tulleen tuomioistuin päätöksen, jos tämä päätös on sen käsityksen mukaan yhteisön oikeuden vastainen.

22. Yhteisöjen tuomioistuin on oikeuskäytännössään tunnustanut perustavanlaatuisen merkityksen, joka oikeusvoiman periaatteella on sekä yhteisön oikeusjärjestyksessä että kansallisissa oikeusjärjestyksissä. [6] Se on tarkemmin sanottuna tähdentänyt, että "sekä oikeusrauhan ja oikeussuhteiden vakauden että hyvän lainkäytön varmistamiseksi on tärkeää, että kaikkien käytettävissä olevien oikeussuojakeinojen käytön tai näitä oikeussuojakeinoja varten säädettyjen määräaikojen umpeenkulumisen jälkeen lopullisiksi tulleita tuomioistuinten päätöksiä ei voida enää saattaa kyseenalaisiksi". [7]

23. Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan tästä seuraa, ettei yhteisön oikeus velvoita kansallista tuomioistuinta olemaan soveltamatta kansallisia menettelysääntöjä, joiden perusteella päätös on oikeusvoimainen, silloinkaan kun tämä merkitsisi sen toteamista, että päätöksellä loukataan yhteisön oikeutta. [8] Yhteisöjen tuomioistuin on asiassa Köbler antamassaan tuomiossa, jossa se on lausunut sen periaatteen ulottuvuudesta, joka koskee valtion vahingonkorvausvastuuta siitä, että kansallinen tuomioistuin on rikko-

6 – Ks. erityisesti yhdistetyt asiat 79/63 ja 82/63, Reynier ja Erba v. komissio, tuomio 9.7.1964 (Kok. 1964, s. 509); em. asia Kühne & Heitz, tuomion 24 kohta; asia C-126/97, Eco Swiss, tuomio 1.6.1999 (Kok. 1999, s. I-3055, 46 kohta) ja asia C-224/01, Köbler, tuomio 30.9.2003 (Kok. 2003, s. I-10239, 38 kohta).

7 – Em. asia Köbler, tuomion 38 kohta.

8 – Ks. myös välitystuomion osalta em. asia Eco Swiss, tuomion 48 kohta, jonka mukaan "yhteisön oikeudessa ei edellytetä, että kansallisen tuomioistuimen olisi jätettävä soveltamatta sellaisia kansallisia menettelysääntöjä, joiden mukaan välimiesoikeuden välituomiolla, joka on luonteeltaan lopullinen välitystuomio ja josta ei ole nostettu kumoamiskannetta säädetyn määräajan kuluessa, on oikeusvoimavaikutus eikä sitä voida asettaa kyseenalaiseksi myöhemmässä välitystuomiossa, vaikka tämä olisi tarpeen, jotta myöhemmän välitystuomion kumoamista koskevassa menettelyssä voitaisiin tutkia, onko sellainen sopimus, joka on välituomiossa katsottu päteväksi, tästä huolimatta mitätön perustamissopimuksen 85 artiklan perusteella".

nut yhteisön oikeutta, täsmentänyt samansuuntaisesti, ettei tämä periaate "joka tapauksessa – – edellytä – – vahingon aiheuttaneen tuomioistuinpäätöksen muuttamista". [9]

24. Kun tämä on todettu, huomautan, että asiassa Kühne & Heitz annettu tuomio, johon ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa, ei muuta näitä periaatteita.

25. Näin on ennen kaikkea siksi, että tässä asiassa oli kysymys yksinomaan siitä, voitiinko lopullisiksi tulleet mutta yhteisön oikeuden vastaiset hallinnolliset toimenpiteet peruuttaa. Tämä on luonteeltaan ja ulottuvuudeltaan erilainen kysymys kuin se, johon liittyy res judicata -periaate eli perustavanlaatuinen periaate, joka koskee tunnusomaisesti vain tuomioistuinten päätöksiä. Tämän vuoksi ratkaisuja, joihin yhteisöjen tuomioistuin päätyi kyseisessä tuomiossa, ei mielestäni voida sellaisinaan soveltaa sentyyppisiin kysymyksiin, joita käsitellään nyt esillä olevassa asiassa.

26. Siinäkään tapauksessa, että näin haluttaisiin katsoa, uskon, ettei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämään ratkaisuun kuitenkaan päädyttäisi, koska asiassa Kühne & Heitz asetetut edellytykset eivät edes täyty nyt esillä olevassa asiassa.

27. Muistutan, että yhteisöjen tuomioistuin on tässä tuomiossa ennen kaikkea korostanut, että "yhteisön oikeudessa *ei* edellytetä, että hallintoelimellä olisi lähtökohtaisesti velvollisuus muuttaa hallintopäätöstä, josta on tullut lopullinen", [10] ja sitten sallinut tästä poikettavan vain tietyillä edellytyksillä. Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan hallintoelin on EY 10 artiklaan perustuvan yhteistyöperiaatteen perusteella velvollinen tutkimaan lopullisen hallintopäätöksen uudelleen ottaakseen huomioon tulkinnan, jonka yhteisöjen tuomioistuin on sen jälkeen esittänyt sovellettavan yhteisön oikeuden oikeussäännön osalta, vain siinä tapauksessa, että

«– [hallintoelimellä] on kansallisen lainsäädännön mukaan toimivalta muuttaa tätä päätöstä

– kyseisestä päätöksestä on tullut lopullinen sitä viimeisenä oikeusasteena käsitelleen kansallisen tuomioistuimen tuomion takia

– tämä tuomio perustui yhteisöjen tuomioistuimen tämän tuomion jälkeen antama oikeuskäytäntö huomioon ottaen virheelliseen yhteisön oikeuden tulkintaan, johon päädyttiin esittämättä yhteisöjen tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymystä, vaikka EY 234 artiklan kolmannessa kohdassa määrätyt edellytykset täyttyivät, ja

9 – Em. asia Köbler, tuomion 39 kohta.

10 – Em. asia Kühne & Heitz, tuomion 24 kohta. Kursivointi tässä.

– kyseessä oleva henkilö on kääntynyt hallintoelimen puoleen välittömästi saatuaan tietää kyseisestä oikeuskäytännöstä". [11]

28. On kuitenkin pakko todeta, että yksikään näistä edellytyksistä ei täyty nyt käsiteltävänä olevassa asiassa.

29. Kyseessä olevassa kansallisessa lainsäädännössä ei säädetä sentyyppisestä uudelleentutkintamenettelystä, jota ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ajattelee. Ennakkoratkaisupyynnöstä itsestään nimittäin ilmenee selvästi, että Itävallan siviiliprosessilain mukaan oikeusvoimaiseksi tullut tuomioistuimen päätös voidaan tutkia uudelleen vain, jos asianosainen i) pyytää sitä ja ii) vetoaa uusin tosiseikkoihin tai todisteisiin (ks. edellä 9 kohta). Kuten Itävallan hallitus on vahvistanut sekä kirjallisissa huomautuksissaan että istunnossa, ei siis ole säädetty, että tuomioistuin voisi turvautua tähän menettelyyn omasta aloitteestaan vedoten yhteisön oikeussäännön kaltaisen ylemmänasteisen oikeussäännön mahdolliseen rikkomiseen.

30. Kyseessä oleva alioikeuden tuomio ei ole tullut lopulliseksi sitä viimeisenä oikeusasteena käsitelleen kansallisen tuomioistuimen tuomion takia vaan sen vuoksi, ettei siitä ole valitettu Itävallan lainsäädännön mukaisessa määräajassa.

31. Asiassa Kühne & Heitz annetussa tuomiossa asetetun kolmannen edellytyksen osalta on todettava, että sen heijastama tilanne on täysin erilainen kuin nyt tarkasteltavana oleva. Nyt esillä olevassa tapauksessa ei itse asiassa ole olemassa sellaista alioikeuden tuomion pysyttävää tuomiota, jonka perusteella tämän edellytyksen täyttymistä on arvioitava.

32. On joka tapauksessa todettava, että käsitykseni mukaan silloin, kun tämä ennakkoratkaisupyyntö esitettiin, yhteisöjen tuomioistuin ei vielä ollut esittänyt asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan tai asetuksen minkä tahansa muun relevantin säännöksen osalta sellaista tulkintaa, joka olisi omiaan kyseenalaistamaan itävaltalaisen alioikeuden noudattaman tulkinnan. [12] Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei tosiaankaan mainitse tällaista ratkaisua.

33. Lopuksi on todettava, että toisin kuin asiassa Kühne & Heitz, jossa tätä oli nimenomaisesti vaadittu, kumpikaan pääasian asianosaisista ei ole vaatinut alioikeuden tuomion muuttamista ja/tai kumoamista, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on itse pohtinut, onko sen viran puolesta tutkittava tämä tuomio uudelleen.

11 – Em. asia Kühne & Heitz, tuomion 28 kohta.

12 – Huomautan erityisesti, että asiassa C-27/02, Engler, annettu tuomio, jossa kyseessä ollut tosiseikasto – johon palataan jäljempänä – oli hyvin samankaltainen kuin se, jota tarkastellaan tässä asiassa, on annettu 20.1.2005 eli tämän menettelyn vireilletulon jälkeen (Kok. 2005, s. I-481).

34. Kun edellä esiin tuodut näkökohdat otetaan huomioon, voidaan mielestäni katsoa, että yhteisön oikeudessa ei edellytetä, että kansallisen tuomioistuimen on tutkittava uudelleen ja kumottava oikeusvoimaiseksi tullut tuomioistuimen päätös, jos se osoittautuu yhteisön oikeuden vastaiseksi.

35. Koska olen katsonut, ettei ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella ole velvollisuutta tutkia alioikeuden tuomiota uudelleen, toiseen kysymykseen – joka koskee alioikeuden tuomiossa noudatettua asetuksen N:o 44/2001 tulkintaa – vastaamisesta ei mielestäni ole hyötyä pääasian ratkaisemiselle, joten yhteisöjen tuomioistuimen ei tarvitse lausua siitä.

36. Siltä varalta, ettei yhteisöjen tuomioistuin halua noudattaa tätä lähestymistapaa, sekä analyysin tyhjentävyyden vuoksi on kuitenkin aiheellista tarkastella myös asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohdan tulkintaa koskevaa kysymystä.

Toinen kysymys

37. Kuten edellä on todettu, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy toisella kysymyksellään pääasiallisesti, onko sentyyppinen voittolupaus, joka on johtanut pääasian oikeudenkäyntiin ja jonka tarkoituksena on houkutella kuluttaja tekemään sopimus, sopimuksen luonteinen tai ainakin rinnastettavissa asetuksen 15 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettuun sopimussuhteeseen tai riittävän läheisesti tällaiseen liittyvä oikeussuhde ja oikeuttaako se siten kuluttajan nostamaan kanteen kuluttajansuojaa koskevissa riita-asioissa toimivaltaisessa tuomioistuimessa saadakseen palkinnon, jonka hän väittää voittaneensa. Kysymys on toisin sanoen siitä, kuuluvatko sen kaltaiset kanteet, jollaisen Kapferer on nostanut, asetuksen 15 artiklan soveltamisalaan.

38. Yhtäältä Itävalta ja Saksa [13] ja toisaalta Schlank & Schick ja komissio vastaavat tähän kysymykseen täysin eri tavalla ja tukeutuvat perusteluihin, joita selvitetään jäljempänä tarpeellisilta osin.

39. Itävallan ja Saksan hallitukset katsovat, että pääasiassa nostettu kanne koskee sopimusta, siten kuin asetuksen 15 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetaan. Ne tähdentävät erityisesti sitä, että tätä säännöstä on tarpeen tulkita laajasti, jotta kulut-

13 – Muut asian käsittelyyn osallistuneet hallitukset eivät ole lausuneet tästä kysymyksestä, vaan ne ovat esittäneet huomautuksia vain A-kysymyksen osalta.

taja saisi suojaa suhteen heikkona osapuolena, sekä sitä, että "voittolupauksen" lähettämisellä selvästi pyrittiin houkuttelemaan kuluttaja tilaamaan tuotteita ja siten tekemään sopimus.

40. Muut asian käsittelyyn osallistuneet sitä vastoin väittävät vaihtoehtoista ratkaisua kuitenkaan esittämättä, ettei 15 artiklaa voida soveltaa nyt esillä olevaan tapaukseen, ja vetoavat pääasiallisesti siihen, ettei voittolupauksen lähettäminen johtanut vastikkeellisen sopimuksen tekemiseen ja ettei kyseisen säännöksen soveltamisen välttämätön edellytys siten täyty.

41. Minun on puolestani heti todettava, että asiassa Engler aivan äskettäin annetussa tuomiossa, [14] joka on julistettu tämän oikeudenkäynnin vireille tulon jälkeen ja josta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin eivätkä näin asianosaisetkaan tienneet, yhteisöjen tuomioistuin on ratkaissut asian, joka oli hyvin samantapainen kuin nyt käsiteltävänä oleva asia sekä pääasian oikeudenkäyntiin johtaneiden tosiseikkojen osalta että pääasian oikeudenkäynnissä esille nousseiden oikeudellisten kysymysten osalta.

42. Myös asia Engler tuli vireille kanteella, jonka itävaltalainen kuluttaja oli nostanut itävaltalaisessa tuomioistuimessa saman kansallisen säännöksen (KSchG:n 15 j §) perusteella ja vaatinut, että saksalainen postimyyntiyhtiö velvoitettaisiin maksamaan palkinto, jonka se oli luvannut samankaltaisessa mainoslähetyksessä. Koska itävaltalaisten tuomioistuinten toimivalta tutkia kyseinen vaatimus kiistettiin, yhteisöjen tuomioistuimelle esitettiin ennakkoratkaisupyyntö Brysselin yleissopimuksen, jonka ajalliseen soveltamisalaan kyseinen tapaus kuului, erinäisten määräysten tulkinnasta.

43. Kun otetaan huomioon näiden kahden tapauksen yhtäläisyydet, on mielestäni aiheellista tarkastella lyhyesti päättelyä, jota yhteisöjen tuomioistuin noudatti edellä mainitussa asiassa antamassaan tuomiossa.

44. Tässä yhteydessä yhteisöjen tuomioistuin piti heti poissuljettuna, että "Englerin pääasiassa nostaman kaltaisen kanteen osalta [voisi] olla kyse Brysselin yleissopimuksen 13 artiklan 1 kappaleen 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla sopimusta koskevasta asiasta" [15] (tämä määräys on nyt asetuksen 15 artiklan 1 kohdan c alakohta). Kuten määräyksen sanamuodosta ilmenee, määräyksen soveltamiselle on nimittäin asetettu joukko edellytyksiä, joihin kuuluu myös kuluttajan ja elinkeinonharjoittajana toimivan myyjän välisen sopimuksen tekeminen. Voittolu-

14 – En. asia Engler.

15 – Em. asia Engler, tuomion 38 kohta.

pauksen sisältäneen mainoslähetyksen jälkeen kyseisessä tapauksessa ei kuitenkaan tehty tällaista sopimusta, koska kuluttaja ei tehnyt tilausta postimyyntiyhtiöltä.

45. Katsottuaan, ettei kuluttajansuojaa koskevia riita-asioita koskevaa erityismääräystä (joka tuolloin oli Brysselin yleissopimuksen 13 artikla, kuten edellä on todettu) voitu soveltaa, yhteisöjen tuomioistuin kuitenkin huomautti, että tämä toteamus "ei sinänsä estä sitä, että [pääasiassa nostetun kaltaisen] kanteen osalta voi kuitenkin olla kyse sopimusta koskevasta asiasta [Brysselin] yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla" (Brysselin yleissopimuksen 5 artikla on nyt asetuksen 5 artikla) ja siis siinä yleismääräyksessä tarkoitetulla tavalla, jossa annetaan toimivalta sopimusta koskevassa asiassa "sen paikkakunnan tuomioistuime[lle], jossa kanteessa tarkoitettu velvoite on täytetty tai täytettävä". [16]

46. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on vakiintunutta oikeuskäytäntöä soveltamalla todennut, tämä johtuu siitä, että 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun sopimusta koskevan asian käsite ei siitä poiketen, mitä määrätään tai säädetään edellä mainitussa erityismääräyksessä tai -säännöksessä (yleissopimuksen 13 artikla ja asetuksen 15 artikla), koske pelkästään tilanteita, joissa on tehty sopimus, vaan se koskee myös suhteita ja sidoksia, jotka ovat samankaltaisia kuin ne, joita on olemassa sopimuksen osapuolten välillä, edellyttäen, että on tunnistettavissa "oikeudellinen velvoite, johon henkilö on vapaaehtoisesti antanut suostumuksensa suhteessa toiseen osapuoleen". [17]

47. Kyseisessä asiassa oli siis ratkaistava, oliko riidanalaisen "voittolupauksen" lähettäminen luonut postimyyntiyhtiölle tällaisen velvoitteen.

48. Yhteisöjen tuomioistuin vastasi tähän kysymykseen myöntävästi ja totesi, että mainitun kaltaiset lähetykset voivat velvoittaa lähettäjää, jos i) lähettäjä, "jonka tavoitteena on houkutella kuluttajaa tekemään sopimus, [on] osoitta[nut] henkilölle hänen nimellään lähetyksen, jossa annetaan ymmärtää, että hänelle annetaan palkinto heti, kun hän on palauttanut tähän lähetykseen oheistetun maksuilmoituksen", ja ii) "kuluttaja [on] hyväksy[nyt] myyjän ilmoittamat ehdot ja [on] tosiasiallisesti vaati[nut] luvatun voiton maksamista". [18]

49. Jos nämä edellytykset siis täyttyvät, sen kaltainen kanne, jonka Engler oli nostanut ja jolla kuluttaja vaatii, että postimyyntiyhtiö, jonka kotipaikka on toisessa sopimusval-

16 – Em. asia Engler, tuomion 49 kohta.

17 – Em. asia Engler, tuomion 45, 50 ja 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen. Muistutan myös, että julkisasiamies Jacobs oli asiassa Engler esittämässään ratkaisuehdotuksessa jo korostanut, että "kaikkien sopimusvaltioiden oikeusjärjestelmissä ainakin jotkin yksipuoliset lupaukset määrätyn toimen suorittamisesta toisen hyväksi voivat olla täytäntöönpantavissa lupauksenantajaa vastaan" (Kok. 2005, s. I-484, 41 kohta).

18 – Em. asia Engler, tuomion 61 kohta.

tiossa, on sen sopimusvaltion lainsäädännön perusteella, jossa kuluttajalla on kotipaikka, velvoitettava luovuttamaan kuluttajalle tämän näennäisesti voittama palkinto, voi perustua yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaan. [19]

50. Yhteisöjen tuomioistuimella oli lopuksi tilaisuus täsmentää, että tältä osin oli merkityksetöntä, että voiton suorittaminen ei riippunut tavaroiden tilaamisesta tai että kuluttaja ei ollut tehnyt mitään tilausta, sillä – kuten edellä on todettu – 5 artiklan 1 kohdassa ei edellytetä sopimuksen tekemistä. [20]

51. Kun tämä on todettu, katson, että yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Engler antamassaan tuomiossa ilmaisemat periaatteet ovat soveltuvin osin vaivatta sovellettavissa nyt käsiteltävänä olevaan asiaan.

52. Ennen kaikkea katson, että samoista syistä, kuin ne, jotka on tuotu esiin edellä mainitussa tuomiossa, asetuksen 15 artiklan 1 kohdan c alakohtaa ei voida soveltaa tässä asiassa. Tätä säännöstä – kuten sen sanamuodostakin ilmenee – nimittäin sovelletaan vastaavalla tavalla kuin Brysselin yleissopimuksen 13 artiklaa vain, kun "sopimus on tehty" elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä. Nyt esillä olevassa asiassa ennakkoratkaisupyynnössä kuitenkin päätellään sen perusteella, että on mahdotonta todeta, onko Kapferer tilannut tavaroita, ettei mitään sopimusta ole tehty.

53. En yhdy myöskään Itävallan ja Saksan hallitusten käsitykseen, jonka mukaan vaatimus sopimuksen tekemisestä nyt tarkasteltavana olevassa tarkoituksessa olisi poistunut niiden muutosten johdosta, joita asetuksen N:o 44/2001 15 artiklalla on tehty yleissopimuksen 13 artiklaan nähden. Näiden hallitusten mukaan nämä muutokset ovat vahvistaneet kuluttajansuojaa, minkä vuoksi uutta säännöstä on tulkittava suhteen heikomman osapuoleksi eduksi vielä suuremmassa määrin kuin mitä yleissopimuksen 13 artikla mahdollisti.

54. Tätä käsitystä vastaan on kuitenkin todettava, että muutokset ovat koskeneet yksinomaan kuluttajasopimuksia koskevien säännösten aineellista soveltamisalaa. [21] Kuten juuri edellä on todettu, muutokset eivät sitä vastoin ole mitenkään koskeneet sitä – sekä yleissopimuksen määräyksessä että asetuksen säännöksessä asetettua –

19 – Em. asia Engler, tuomion 60 ja 61 kohta.

20 – Em. asia Engler, tuomion 59 ja 61 kohta.

21 – Kun yleissopimuksen 13 artiklan mukaan kuluttajasopimuksia koskevia erityismääräyksiä sovellettiin vain sellaisten sopimusten osalta, jotka tarkoittivat irtaimen tavaran tai palvelun toimittamista, asetuksen 15 artiklan mukaan erityissäännöstön soveltamisalaan taas kuuluvat kaikentyyppiset kuluttajasopimukset (eräitä kuljetussopimuksia lukuun ottamatta).

edellytystä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä on tehty sopimus.

55. Kun tämä on todettu, on kuitenkin huomautettava, että vaikkei kuluttajasopimuksia koskevaa erityissäännöstöä voida tässä tapauksessa soveltaa, se ei – samalla tavoin kuin asiassa Engler – estä sitä, etteikö kantajan kanteen kuitenkin voitaisi katsoa koskevan sopimusta, erityisesti asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan perusteella, joka on tässä yhteydessä merkityksellisiltä osiltaan identtinen yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan kanssa.

56. Tämän vuoksi on pohdittava, voidaanko asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohtaa soveltaa käsiteltävänä olevaan asiaan.

57. Totean heti, että tämän seikan selvittämisen estämiseksi ei voida vedota siihen, ettei ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ole ennakkoratkaisupyynnössään viitannut tähän säännökseen nimenomaisesti. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä on nimittäin todettu, että "yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä on tulkita kaikkia niitä yhteisön oikeuden säännöksiä, joiden oikean sisällön tunteminen on kansallisille tuomioistuimille tarpeen niiden käsiteltäviksi saatettujen oikeusriitojen ratkaisemiseksi, vaikka näihin säännöksiin ei nimenomaisesti olisikaan viitattu kansallisten tuomioistuimien yhteisöjen tuomioistuimelle esittämissä ennakkoratkaisukysymyksissä". [22]

58. Käsitykseni mukaan 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan soveltamisen edellytykset täyttyvät täysin nyt käsiteltävänä olevassa asiassa. Ennakkoratkaisupyynnöstä nimittäin ilmenee selvästi, että asiassa Engler annetussa tuomiossa esiin tuodut edellytykset (ks. edellä 48 kohta) täyttyvät myös tässä asiassa. Ensinnäkin Schlank & Schick on ammattimaisen myyjän ominaisuudessa omasta aloitteestaan lähettänyt kuluttajan kotiin kirjeen, jossa kuluttaja on nimeltä mainittu palkinnon voittajaksi, saadakseen kuluttajan tilaamaan tuotteita; toiseksi Kapferer on nimenomaisesti hyväksynyt tämän yhtiön arvontaan osallistumiselle asettamat ehdot ja pyytänyt saada näennäisesti voittamansa palkinnon.

59. Schlank & Schickin ja komission väite, jonka mukaan käsiteltävänä oleva asia poikkeaa asiassa Engler annettuun tuomioon johtaneesta tapauksesta, ei mielestäni voi johtaa muuhun lopputulokseen. Nämä osapuolet nimittäin katsovat, että koska nyt esillä olevassa asiassa Kapferer ei ollut noudattanut erästä arvontaan osallistumiselle asetetuista ehdoista eli tehnyt sitoumuksetonta koetilausta, kysymys ei ole velvoittavasta suhteesta.

22 – Asia C-280/91, Viessmann, tuomio 18.3.1993 (Kok. 1993, s. I-971, 17 kohta) ja asia C-42/96, Società Immobiliare SIF, tuomio 11.12.1997 (Kok. 1997, s. I-7098, 28 kohta). Ks. useiden joukosta myös asia 35/85, Tissier, tuomio 20.3.1986 (Kok. 1986, s. 1207, 9 kohta); asia C-315/88, Bagli Pennacchiotti, tuomio 27.3.1990 (Kok. 1990, s. I 1323, 10 kohta) ja asia C-107/98, Teckal, tuomio 18.11.1999 (Kok. 1999, s. I-8121, 39 kohta).

60. Huomautan heti, että tällaisen ehdon olemassaolo on kansallisessa oikeudenkäynnissä jossain määrin riidanalainen. [23] Vaikka haluttaisiin myöntää, että palkintojen saamisen edellytyksenä oli tavaroiden tilaaminen, on kuitenkin niin, että Kapferer on nimenomaisesti hyväksynyt arvontaan osallistumisen ehdot ja pyytänyt kyseisen voiton maksamista, mitä kumpikaan osapuolista ei ole kiistänyt. Asiassa Engler annetun tuomion mukaan jo tämän perusteella voidaan katsoa, että voittolupaus on asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu sopimukseen perustuva velvoite (ks. edellä 48 ja 50 kohta).

61. Tämän ohella muistutan, että – kuten yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä on todettu – myös riidat, jotka koskevat oikeudenkäynnin kohteena olevan sopimusvelvoitteen olemassaoloa itseään, kuuluvat 5 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan. [24] Tätä säännöstä voidaan siis soveltaa silloin, kun – kuten nyt esillä olevassa asiassa – asianosaiset ovat eri mieltä siitä, onko jokin sen velvoitteen, johon kantajan kanne perustuu, osatekijöistä olemassa.

62. Mielestäni voidaan siis katsoa, että kanne, jonka kuluttaja on nostanut sen kaltaisissa olosuhteissa, joista on kysymys pääasiassa, siinä tarkoituksessa, että postimyyntiyhtiö, jonka kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa, velvoitettaisiin sen jäsenvaltion, jossa kuluttajalla on kotipaikka, lainsäädännön mukaisesti maksamaan palkinto, jonka kuluttaja on näennäisesti voittanut, ei voi perustua neuvoston asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, vaan se kuuluu tämän asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan soveltamisalaan.

63 Tämän käsityksen hyväksymisestä seuraa, että nyt käsiteltävänä olevassa asiassa toimivaltainen tuomioistuin on tämän säännöksen mukaisesti Kapfererin nostaman kanteen perusteena olevan sopimusvelvoitteen täytäntöönpanopaikan tuomioistuin.

64. On kysyttävä, mikä on tämä "paikka". Asetuksessa mainitaan täytäntöönpanopaikka vain kahdentyyppisten sopimusvelvoitteiden osalta eli irtaimen tavaran kaupasta ja palvelusta johtuvien velvoitteiden osalta, ja näiden osalta toimivaltaisia ovat tavaroiden toimittamispaikkakunnan tuomioistuin ja palvelujen suorittamispaikkakunnan tuomioistuin (5 artiklan 1 kohdan b alakohta).

65. Muuntyyppisten sopimussuhteiden – ja siis myös nyt kyseessä olevan sopimussuhteen – osalta 5 artiklassa ei todeta mitään. Yhteisöjen tuomioistuimella on kuitenkin ollut useissa yhteyksissä tilaisuus täsmentää, että käsitteellä "paikkakunta, missä kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai täytettävä", "viitataan siihen lainsäädäntöön, jota asiaa käsittelevän tuomioistuimen on

23 – Erityisesti ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee valittajan väittävän, että palkintojen saaminen ei todellisuudessa edellyttänyt tuotteiden tilaamista, koska osallistumista koskevat relevantit ehdot olivat huonosti luettavissa ja vaikeasti ymmärrettävissä, mihin käsitykseen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ilmeisesti yhtyy.

24 – Asia 38/81, Effer, tuomio 4.3.1982 (Kok. 1982, s. 825, 8 kohta); asia C-269/95, Benincasa, tuomio 3.7.1997 (Kok. 1997, s. I-3767, 30 kohta) ja em. asia Engler, tuomion 46 kohta.

lainvalintasääntöjen mukaisesti sovellettava riidanalaiseen velvoitteeseen". [25] Kyseisen tuomioistuimen on tämän vuoksi ensin "omien lainvalintasääntöjensä mukaan määritettävä, mitä lakia kyseessä olevaan oikeussuhteeseen sovelletaan, ja tämän lain mukaisesti määritettävä – – sopimusvelvoitteen täyttämispaikka". [26]

66. Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on siten ensiksi tutkittava, mikä laki Itävallan kansainvälisen yksityisoikeuden mukaan sääntelee kyseessä olevaa voittolupausta, ja sen jälkeen selvitettävä tämän lain perusteella kyseisen velvoitteen täytäntöönpanopaikka ja lopuksi mietittävä, "kuuluuko [tämä] paikkakunta – – sen alueelliseen toimivaltaan". [27]

67. Mielestäni yhteisöjen tuomioistuimen ei kuulu mennä tämän pidemmälle ja selvittää seikkaa, joka kuuluu ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimivaltaan. Totean vain, että istunnossa esitettyjen tietojen ja erityisesti Itävallan esittämien tietojen mukaan selvitys johtanee siihen, että itävaltalainen tuomioistuin on toimivaltainen.

68. Totean kuitenkin vielä, että vaikka selvitys johtaisi eri tulokseen, sen perusteella ei vielä pidä väistämättä päätellä, ettei itävaltalainen tuomioistuin ole toimivaltainen.

69. Tässä tapauksessa merkitystä voi tältä osin olla asetuksen 24 artiklalla, jonka mukaan jäsenvaltion tuomioistuin, jossa vastaaja vastaa kiistämättä sen toimivaltaa, on toimivaltainen, edellyttäen, ettei jokin toinen tuomioistuin ole asetuksen 22 artiklan mukaan yksinomaisesti toimivaltainen. [28]

70. On ilman muuta selvää, että viimeksi mainittu edellytys täyttyy tässä asiassa, koska yhtäkään edellä mainitussa 22 artiklassa säädetyistä yksinomaisen toimivallan perusteista ei ole olemassa. Mielestäni myös toinen edellytys voi täyttyä, sillä vaikka pitää paikkansa, että Itävallan tuomioistuinten toimivalta on kiistetty alioikeudessa, pitää myös paikkansa, että toimivaltaa ei ole enää kiistetty muutoksenhakuvaiheessa. Sitä, ettei alioikeuden tuomiota ole riitautettu tältä osin, voitaisiin siten pitää 24 artiklassa tarkoitettuna tuomiovallan hyväksymisenä.

71. Kun kaikki edellä todettu otetaan huomioon, voidaan käsitykseni mukaan pitää poissuljettuna, että nyt käsiteltävänä olevassa asiassa olisi rikottu yhteisön oikeutta sen vuoksi, ettei asiaa käsittelevä tuomioistuin ole toimivaltainen.

25 – Asia C-440/97, GIE Groupe Concorde, tuomio 28.9.1999 (Kok. 1999, s. I-6307, 13 kohta). Ks. myös asia 12/76, Industrie Tessili Italiana Como, tuomio 6.10.1976 (Kok. 1976, s. 1473, Kok. Ep. III, s. 185, 15 kohta); asia 266/85, Shenavai, tuomio 15.1.1987 (Kok. 1987, s. 239, Kok. Ep. IX, s. 1, 7 kohta) ja asia C-288/92, Custom Made Commercial, tuomio 28.6.1994 (Kok. 1994, s. I-2913, Kok. Ep. XV, s. I-301, 26 kohta).

26 – Em. asia Industrie Tessili Italiana Como, tuomion 13 kohta.

27 – Em. asia Industrie Tessili Italiana Como, tuomion 13 kohta.

28 – Tämän säännöksen mukaan yksinomainen toimivalta on olemassa i) asiassa, joka koskee esineoikeutta kiinteään omaisuuteen tai kiinteän omaisuuden vuokrasopimusta, ii) asiassa, joka koskee yhtiön pätevyyttä, mitättömyyttä tai purkamista, iii) asiassa, joka koskee julkiseen rekisteriin tehtyjen merkintöjen pätevyyttä, iv) asiassa, joka koskee patentin, tavaramerkin, mallin tai muiden senkaltaisten oikeuksien merkitsemistä rekisteriin tai pätevyyttä, ja v) asiassa, joka koskee tuomioiden täytäntöönpanoa.

V Ratkaisuehdotus

72. Tämän vuoksi ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Landesgericht Innsbruckin ensimmäiseen kysymykseen seuraavasti:

Yhteisön oikeudessa ei edellytetä, että kansallisen tuomioistuimen on tutkittava uudelleen ja kumottava oikeusvoimaiseksi tullut tuomioistuimen päätös, jos se osoittautuu yhteisön oikeuden vastaiseksi.

Siltä varalta, että yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että toiseen kysymykseen on tarpeen vastata, ehdotan toissijaisesti, että siihen vastataan seuraavasti:

Kanne, jonka kuluttaja on nostanut sen kaltaisissa olosuhteissa, joista on kysymys pääasiassa, siinä tarkoituksessa, että postimyyntiyhtiö, jonka kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa, velvoitettaisiin sen jäsenvaltion, jossa kuluttajalla on kotipaikka, lainsäädännön mukaisesti maksamaan palkinto, jonka kuluttaja on näennäisesti voittanut, ei voi perustua neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, vaan se kuuluu tämän asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan soveltamisalaan.